

ПРОВІДНІ НАУКОВІ ТОВАРИСТВА З СОЦІАЛЬНОГО ВИВЧЕННЯ РЕЛІГІЇ

Релігія є одним із основних соціальних інститутів, що робить її дослідження актуальним у будь-який період історії кожного суспільства. Втім будь-яке суспільство має вагомі відмінності в цій царині, а сама релігія з часом набуває певних трансформацій. Це спонукає науковців до нових пошуків. Із метою координації їх роботи та обміну інформацією в світі функціонують наукові товариства та асоціації з вивчення релігії.

*Питання функціонування вищезначених товариств **недостатньо вивчено у вітчизняній бібліографії**. Невелика інформація, в якій лише згадуються назви цих товариств, подається Л.Филипович у підрозділі 5 („Українське релігієзнавство в контексті світової науки про релігію”) розділу 1 („Українське релігієзнавство в його розвитку і нинішньому стані”) колективної монографії Відділення релігієзнавства Інституту філософії НАН України [Релігієзнавство України. В 2-х книгах. Книга друга: Релігієзнавча наука років незалежності. – К., 2010.– С. 73–74] та в деяких раніших публікаціях [Филипович Л. Зміст західної соціології релігії як науки і навчальної дисципліни // Українське релігієзнавство. – 2003. – № 25. – С. 98–102]. Це обумовлює більшу ґрунтовне вивчення питання діяльності наукових товариств із вивчення релігії.*

***Об'єкт статті** – наукові товариства з вивчення релігії, а **предмет** – основні аспекти функціонування цих товариств, їхні цілі та засоби реалізації. Відповідно, **мета цієї статті** – провести аналіз функціонування основних наукових товариств, які вивчають соціальні аспекти релігії. Досягнення поставленої мети передбачає **вирішення таких завдань**: описати загальні аспекти діяльності наукових товариств із вивчення релігії; розглянути основні наукові товариства з вивчення релігії в контексті їх основних засобів функціонування; охарактеризувати специфіку наукового вивчення релігії в різних країнах світу.*

* Яремчук С.С. – кандидат історичних наук, доцент кафедри соціології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Основний зміст статті. Більшість наукових товариств (асоціацій) мають дещо подібну свою структуру, функції та види діяльності. Їх керівництво (рада або виконавчий комітет) обирається на певний період (частіше – на 4 роки) і складаються з президента, віце-президента, генерального секретаря і скарбника. Основні функції товариств зосереджені на створенні широких можливостей щодо обміну інформацією. Для цього використовують такі засоби, як організація зустрічей (конгреси, конференції, зібрання, літні школи); видання друкованої продукції (книг, журналів, інформаційних бюлетенів); підтримка веб-сайтів; надання премій, стипендій і грантів; поширення інформації про вакансії та навчальні програми. Зауважимо, що більшість науковців, які досліджують релігію зі світських позицій, – соціологи та історики. Тому основні наукові товариства з вивчення релігії – соціологічні та історичні.

Провідним світовим соціологічним товариством із вивчення релігії є „Міжнародне товариство соціології релігії” (International Society for the Sociology of Religion, ISSR) [International Society for the Sociology of Religion [Electronic resource]. – Mode of access: <http://soc.kuleuven.be/ceso/sisr>]. Воно засноване в Льовені (Бельгія) в 1948 р. як „Міжнародна конференція соціології релігії” (International Conference for Religious Sociology). Зауважимо, що за час існування центр досліджень товариства змістився з вивчення церковної структури на дослідження ролі релігії в суспільстві.

ISSR передусім займається сприянням інтелектуальних обмінів між ученими з усього світу. Для цього понад півстоліття товариство організовує зустрічі учених і дискусії між ними, які відбуваються у формі конференцій (раз на два роки). Зокрема, останнім часом, у Будапешті (1993), Квебеку (1995), Тулузі (1997), Льовені (1999), Ікстапан-де-ла-Саль (2001), Турині (2003), Загребі (2005), Лейпцигу (2007), Сантьяго-де-Компостела (2009). Остання, тридцята за рахунком конференція, має назву „Виклики релігійного плюралізму”.

Із 1953 р. у видавництві „Sage Publications” щоквартально видається журнал „Соціальний компас: міжнародний огляд соціології релігії” (Social Compass: International Review of Sociology of Religion) [Sage Publications [Electronic resource]. – Mode of access: <http://scp.sagepub.com>], який надає можливість обміну думок між ученими. Він вважається журналом „Міжнародної федерації інститутів соціальних і соціорелігійних досліджень” (International Federation of Institutes for Social and Socio-Religious Research (FERES). Журнал – міждисциплінарний, публікує статті (англійською та французькою) з соціології, антропології, релігійних студій і теології. Щорічно „Соціальний компас” вміщує міжнародну бібліографію відповідних статей,

які з'явилися у понад 130 джерелах на восьми мовах. Також кожен рік один випуск журналу присвячений матеріалам, які розглядалися на попередній конференції ISSR.

Члени товариства (членський внесок складає 54€ на два роки) отримують (безкоштовно) журнал „Соціальний компас”, інформаційний бюлетень (2 рази на рік) і знижку на реєстраційний внесок на конференції. Зауважимо, що науковці України в цьому товаристві не представлені, хоч отримують його часопис.

Продовжуючи тему, зазначимо, що лідерство в соціальних дослідженнях релігії тримають США, де функціонують три потужні наукові товариства з вивчення релігії: „Асоціація з соціології релігії” (з 1938 р.), „Товариство наукового дослідження релігії” (з 1949 р.) та „Асоціація релігійного дослідження” (з 1951 р.). Останні дві співпрацюють у багатьох проектах. Члени цих товариств мають змогу отримувати річну підписку (онлайн і друковану) на журнали; приймати участь у щорічних зустрічах із понад півтисячею колег; долучатися до грантів товариств, які підтримують дисертаційні дослідження; мати право на отримання міжнародних поїздок; отримувати інформаційний бюлетень, який містить періодичну інформацію щодо пропозицій про роботу, конференції та інше. Членський внесок у трьох описуваних товариствах складає \$35. Хоча ці товариства – міжнародні, більшість їхніх членів – американці, і всі зустрічі відбуваються на території Сполучених Штатів. Українські науковці також не представлені в цих товариствах.

„Асоціація з соціології релігії” (Association for the Sociology of Religion, ASR) [Association for the Sociology of Religion [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.sociologyofreligion.com>] заснована в 1938 р. як „Американське католицьке соціологічне товариство” (назва була змінена на нинішню в 1971 р.). Це міжнародна наукова інституція, що нараховує понад 700 членів з різноманітними науковими інтересами, і націлена на підвищення дієвості теорії та дослідження в галузі соціології релігії. Вона заохочує і співпрацює у дослідженнях, які охоплюють багато тем і підходів до вивчення релігії, а також є координаційним центром для порівняльного, історичного та теоретичного співробітництва на місцях. Крім того, ASR сприяє обміну інтересів своїх членів з соціологами з інших об'єднань вчених та науковцями з релігії в інших дисциплінах. Із цією метою, зокрема, проводяться щорічні зібрання, зокрема останнє – „Релігія, ідентичність і простір”, відбулося в Атланті 12–13 серпня 2010 р.

Також асоціація щоквартально видає журнал „Соціологія релігії: щоквартальний огляд” (Sociology of Religion: A Quarterly Review) [Sociology of Religion: A Quarterly Review [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.sorjournal.org/>; Oxford journals [Electronic resource]. – Mode of access:

<http://socrel.oxfordjournals.org/>]. Він виходить лише англійською мовою і періодично присвячений різним темам.

„Товариство наукового дослідження релігії” (Society for Scientific Study of Religion, SSSR) [Society for Scientific Study of Religion [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.sssrweb.org>] засноване в 1949 р. у США. Воно стимулює і заохочує соціальні наукові дослідження про релігійні інституції, а також сприяє міждисциплінарному діалогу і співробітництву поміж науковцями з соціології, релігійних студій, психології, політології, економіки, міжнародних, гендерних студій та багатьох інших.

Щорічно восени, в США відбуваються спільні зібрання науковців із дослідження релігії „Товариства наукового дослідження релігії” (SSSR) і „Асоціації релігійного дослідження” (RRA).

Основне видання SSSR – „Журнал наукового дослідження релігії” (The Journal for the Scientific Study of Religion) [Wiley-Blackwell [Electronic resource]. – Mode of access: [http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1111/\(ISSN\)1468-5906/issues](http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1111/(ISSN)1468-5906/issues)], який виходить щоквартально у видавництві „Wiley-Blackwell”. Він міждисциплінарний і є одним із найбільш цитованих ресурсів у галузі релігії (Impact Factor: 0.929).

„Асоціація релігійного дослідження” (Religious Research Association, далі – RRA) [Religious Research Association [Electronic resource]. – Mode of access: <http://rra.hartsem.edu/Default.htm>] була організована в 1951 р. у США. Нині це міжнародна та міжконфесійна асоціація, яка включає понад 600 членів – наукових і релігійних фахівців, що працюють на стику наукових досліджень і практичної релігійної діяльності.

Асоціація заохочує дослідження по багатьох темах і підходах до вивчення релігії, в тому числі: нові релігійні рухи; динаміка зростання деномінацій; індивідуальні та організаційні зміни в віруваннях і практиках; співвідношення між особистою духовністю та інституціональною релігійною діяльністю; конфлікт усередині громад та конфесій; релігійний досвід; етнічні релігійні групи; релігія і сімейне життя; релігія та політична поведінка; порівняльний аналіз релігійної поведінки та інститутів.

RRA відкриває нові можливості для взаємодії з іншими вченими і практиками в релігійних дослідженнях; сприяє обміну, інтерпретації та використанню результатів релігійних досліджень серед членів релігійних організацій та в інших зацікавлених групах, а також являє собою форум для публікації та презентації досліджень.

Асоціація проводить свої зібрання щорічно восени спільно з «Товариством наукового дослідження релігії» (SSSR). Крім цього, RRA має спільний із SSSR сайт, на якому зберігаються архіви цих двох організацій [SSSR/RRA Electronic Archives [Electronic resource]. – Mode of access: <http://rra.hartsem.edu/sssr/index.htm>].

RRA видає щоквартальний журнал „Огляд релігійних досліджень” (Review of Religious Research) [Review of Religious Research [Electronic resource]. – Mode of access: <http://rra.hartsem.edu/reviewof.htm#articles>] та інформаційний бюлетень „Контекст релігійних досліджень” (Context of Religious Research) [Context of Religious Research [Electronic resource]. – Mode of access: <http://rra.hartsem.edu/newsletter.htm>]. Особливість журналу в тому, що в ньому представлені методологія, методи та результати конкретних релігійних досліджень.

Далі, виходячи з того, що більшість світських дослідників релігії в світі – соціологи, розглянемо їх діяльність через призму соціологічних товариств і асоціацій.

Найстарішою і найпотужнішою з них є „Американська соціологічна асоціація” (American Sociological Association (ASA), яка була заснована в 1905 р. і об'єднує зараз понад 14000 членів, збирає на щорічних конференціях понад 6000 учасників і видає 10 журналів. Вона має „Секцію соціології релігії” (section 34) [Section on Sociology of Religion American Sociological Association [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www2.asanet.org/section34/>], яка заохочує і підтримує наукових працівників, викладачів та інших дослідників у вивченні релігії і суспільства. Завдяки своїй діяльності, секція сприяє комунікації, співпраці і консультаціям між ученими в цій галузі, а також налагодженню зв'язків між соціологією релігії та іншими соціологічними спеціальностями.

Ця секція: організовує проведення пленарних, секційних засідань і круглих столів під час щорічних зібрань „Американської соціологічної асоціації”; видає інформаційний бюлетень, який включає інформацію про останні видання монографій, збірники статей, тексти, іншу інформацію та новини секції; інформує про події та публікації споріднених організацій, про які вище писалося; веде електронні розсилки для надання допомоги співробітникам у спілкуванні безпосередньо один з одним; призначає стипендії і нагороди за кращі книги, статті і дисертації; закликає аспірантів та викладачів до обміну ідеями про проведення дослідження.

Значне місце в соціологічному співтоваристві займає, „Міжнародна соціологічна асоціація” (International Sociological Association, ISA), яка була заснована в 1949 р., а через десять років в її складі з'явився „Дослідницький комітет із соціології релігії” (Research Committee on Sociology of Religion, RC22) [Research Committee on

Sociology of Religion International Sociological Association [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.isa-sociology.org/rc22.htm>]. Основна мета його діяльності – створення широкого спектру можливостей для роботи ISA в галузі соціології релігії. Для цього RC22 здійснює такі заходи: підтримує і розвиває особисті та організаційні контакти між соціологами релігії в усьому світі; заохочує міжнародне поширення і обмін інформацією про важливі події в соціології релігії, а також сприяє розвитку наукової діяльності в соціології в усьому світі; розвиває міжнародні зустрічі й наукові дослідження в галузі соціології релігії.

Подібно до інших наукових організацій, RC22 бере участь у роботі конференцій, випускає публікації (свого окремого журналу у комітеті немає) та інформаційний бюлетень. Практично вся друкована продукція ISA і, відповідно, комітету та багато іншої соціологічної літератури виходить в одному з найбільших у світі видавництв – „Sage Publications” (вище згадувалося). Щорічно видавництво видає каталоги з описом надрукованої продукції [Sage Publications [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.uk.sagepub.com/sageCatalogues.nav>]. Членський внесок в комітеті для представників України складає \$10, який дає можливість доступу до різноманітної інформації ISA, зокрема журналів, статей та ін.

Виходячи з географічного розташування України, основним є аналіз соціологічних товариств європейських країн. Одразу зазначимо, що напрямок соціології релігії не представлений серед дослідницьких мереж (секцій, комітетів, груп) „Європейської соціологічної асоціації” (European Sociological Association, ESA) [European Sociological Association [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.europeansociology.org/index.php?option=com_content&task=category§ionid=1&id=3&Itemid=29]. Цим самим хибують більшість соціологічних товариств європейських країн. Водночас є країни, в яких соціологія релігії представлена окремим напрямком: у „Російському товаристві соціологів” [Российское Общество Социологов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ssa-rss.ru/departament.html?p=2>] та „Швейцарській соціологічній асоціації” [Schweizerischen Gesellschaft für Soziologie [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.sagw.ch/de/soziologie/Organe/Forschungskomitees/Religion.html>] існують дослідницькі комітети з соціології релігії; у „Німецькому соціологічному товаристві” [Deutsche Gesellschaft für Soziologie [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.soziologie.de/index.php?id=103>] та „Польському соціологічному товаристві” [Polskie Towarzystwo Socjologiczne [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.pts.org.pl/strona/pl/104/spis-sekcji-tematycznych-pts>] – секції соціології релігії; у „Французькій асоціації соціології” – дослідницька група з соціології релігії (RT 43) [Association Française de Sociologie [Electronic resource]. – Mode of access:

socio.fr/rt43.html]. Наразі в більшості випадків результати їхньої роботи значно скромніші за американські. Зокрема, в „Соціологічній асоціації України” також існує секція соціології релігії, але вона носить суто номінальний характер („оживає” лише на конференціях асоціації).

Винятком із цієї ситуації можна вважати Велику Британію. З часу заснування в 1975 р. дослідницька група з соціології релігії (Sociology of Religion Study Group) стала другою за чисельністю дисциплінарною дослідницькою групою в „Британській соціологічній асоціації” (British Sociological Association, BSA) [Religion Study Group British Sociological Association [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.socrel.org.uk/>]. На сьогодні вона налічує понад 140 членів, які отримують інформацію про конференції, публікації, новини. Щорічно проводиться перереєстрація членів групи, що включає оновлення інформації про членів, їхні публікації та наукові інтереси (членський внесок складає £15).

Щорічні квітневі конференції дослідницької групи залучають багато спеціалістів із сучасних релігійних питань і соціології релігії. Тематика конференцій досить актуальна: 2010 р. – „Мінливе обличчя християнства в XXI ст.”; 2009 р. – „Релігія і знання”; 2008 р. – „Релігія і молодь”; 2007 р. – „Релігія, медіа і культура”; 2006 р. – „Релігія і особистість”; 2005 р. – „Релігія і гендер” тощо. Конференції надають трибуну не лише для всесвітньо відомих учених, але й для молодих науковців і аспірантів. Дослідницька група особливо зацікавлена в заохоченні молоді і збільшенні напрямку соціології релігії в соціології. За результатами конференцій видаються публікації – книги (у видавництві „Ashgate”) та статті.

Провідне світове історичне товариство із вивчення релігії – „Міжнародна асоціація історії релігій” (International Association for the History of Religions, IAHR) [International Association for the History of Religions [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.iahr.dk/>], була заснована в 1950 р. на VII Міжнародному конгресі історії релігій в Амстердамі. Нині IAHR – це міжнародна організація національних і регіональних асоціацій із наукового вивчення релігії і член „Міжнародної ради філософських і гуманітарних досліджень” (The International Council for Philosophy and Humanistic Studies, CIPSH) під егідою ЮНЕСКО. Під час XIX Конгресу в Токіо в 2005 р., IAHR складалася з 37 національних і 5 регіональних асоціацій (члени останніх одночасно є членами IAHR). Зокрема, Україна представлена в IAHR „Українською Асоціацією релігієзнавців”, її науковці брали участь в роботі трьох останніх конгресів. IAHR прагне розвивати діяльність науковців, які займаються історичними, соціальними та порівняльними дослідженнями релігії. Вона конфесійно не заангажована і являє собою міжнародний форум для критичних, аналітичних і міжкультурних досліджень релігії в минулому і на сучасному етапі.

Конгреси IAHR відбуваються кожні 5 років. Останній, XX Конгрес, відбувся 15–21 серпня 2010 р. у Торонто (Канада). Україну на ньому представляли проф. А.Колодний, проф. Л.Филипович, проф. М.Бабінов, О.Борух. IAHR також бере участь в організації регіональних і спеціалізованих конференцій та зібрань у різних частинах світу з метою підтримки співробітництва між науковцями.

Асоціація видає журнал „Numen”, інформаційний бюлетень та підтримує веб-сайт. Крім цього, ряд журналів видають партнери IAHR (національні асоціації): „Bandue” (Spanish Association for the Sciences of Religions), „Chongkyo Yonku” (Korean Association for the Study of Religion), „DISKUS” (British Association for the Study of Religions), „Journal for the Study of Religion” (Association for the Study of Religion in Southern Africa), „Journal of Religion in Africa” (The African Association for the Study of Religions), „Method & Theory in the Study of Religion” (North American Association for the Study of Religions), „Przegląd Religioznawczy” (Polskie Towarzystwo Religioznawce), „Religions” (Nigerian Association for the Study of Religions), „Religio. Revue pro Religionistiku” (Ceska společnost pro studium náboženství), „Shūkyō Kenkyū” (Japanese Association for the Study of Religion), „Svensk Religionshistorisk Årskrift” (Svenska Samfundet för Religionshistorisk Forskning), „Temenos” (Suomen Uskontotieteellinen Seura), „Zeitschrift für Religionswissenschaft” (Deutsche Vereinigung für Religionsgeschichte) (тут згадуються лише журнали з кодом ISSN).

Також існують регіональні міждисциплінарні наукові організації з дослідження релігії, які об'єднують соціологів та істориків. Приклад такої організації – „Асоціація міжнародного вивчення релігії в Центральній і Східній Європі” (The International Study of Religion in Central and Eastern Europe Association, ISORECEA) [The International Study of Religion in Central and Eastern Europe Association [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.isorecea.net/>].

Це міжнародне наукове товариство, засноване в грудні 1995 р. на основі серії конференцій (мали місце з 1991 р.), присвячених релігійним змінам в Центральній та Східній Європі. 16–18 грудня 1995 р. на першій науковій конференції ISORECEA, яка відбулася в Ягелонському університеті (Краків, Польща), тридцять людей провели установчі збори, прийняли програму і обрали правління, а в березні 1998 р. його було офіційно затверджено. Першим президентом ISORECEA була І.Боровик (Польща), директор польського видавництва «NOMOS», яке видає багато літератури з релігійної тематики (зараз вона займає посаду видавничого редактора асоціації). Зауважимо, що скарбником у першому правлінні була представниця України – Л.Филипович (хоча на сайті ISORECEA вона зазначена чомусь як представниця Росії).

Серед членів ISORECEA є представники Білорусі, Бельгії, Хорватії, Чехії, Данії, Фінляндії, Франції, Великої Британії, Угорщини, Литви, Польщі, Росії, Словенії, України, США. Фактична кількість оплаченого членів коливається від 30 до 60 на рік, зокрема у 2009 р. їх було 59. Членський внесок для представників України складає \$20 (на рік), а організаційний внесок (на конференції) – \$40.

Основні цілі діяльності ISORECEA такі: обмін науковою інформацією з предмету релігії, особливо про діяльність релігійних спільнот і наукових центрів із вивчення релігії в Центральній і Східній Європі; організація регулярних міжнародних наукових конференцій; публікація літератури, включаючи матеріали конференцій; сприяння публікаціям членів ISORECEA; підтримка молодих науковців і студентів із різних країн, які займаються дослідженнями і публічною діяльністю в науковому співтоваристві.

Конференції асоціації відбуваються кожних два роки в грудні: у 1997 р. – у Кракові, у 1999 р. – у Будапешті, у 2001 р. – у Загребі, у 2003 р. – у Львові, у 2004 р. – у Будапешті, у 2006 р. – у Будапешті, у 2008 р. – у Кракові. У грудні 2010 р. конференція ISORECEA під назвою „Двадцять років потому: секуляризація і десекуляризація в Центральній і Східній Європі” відбудеться в Брно (Чехія). Серед організаторів конференції, крім самої ISORECEA, виступають „Чеська асоціація вивчення релігії” (партнер „Міжнародної асоціації історії релігій”), кафедра з вивчення релігій філософського факультету Університету Масарика (Брно), кафедра соціології факультету соціальних наук Університету Масарика (Брно).

За підтримки Фулбрайтівської наукової програми, асоціація з 2005 р. видає електронний журнал „Релігія і суспільство в Центральній і Східній Європі” (Religion and Society in Central and Eastern Europe) [West Virginia University [Electronic resource]. – Mode of access: <http://rs.as.wvu.edu/>].

Висновки. Дослідження релігії як соціального інституту суттєво представлене в науковому середовищі світу, переважно соціологами та істориками. Гілка першості в цьому питанні належить США, на теренах якої працюють три потужні наукові асоціації з вивчення релігії. Крім цього, її соціологічна асоціація має інтенсивно працюючу секцію з соціології релігії. В європейському контексті найбільш продуктивними центрами із дослідження релігії є міжнародні товариства з соціології релігії та історії релігії, дослідницький комітет „Міжнародної соціологічної асоціації” та дослідницька група „Британської соціологічної асоціації”. Приємно, що інтенсивно працюють дослідники релігії в країнах Центральної та Східної Європи, які створили своє товариство та мають ряд значних здобутків.

Водночас необхідно зазначити, що українські науковці практично не представлені в міжнародних наукових товариствах із вивчення релігії, не беруть участі в конференціях, відсутні їхні статті в профільних журналах і т.ін. Цьому є ряд причин, як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру, які є предметом окремої дискусії. Але, при всій проблематичності цього питання, українські науковці мають активніше працювати в напрямку міжнародного співробітництва зі своїми колегами.

А н о т а ц і ї

Стаття **Яремчука С.С. „Провідні наукові товариства з соціального вивчення релігії”** присвяченя аналізу діяльності наукових товариств світу із вивчення релігії. Особлива увага звертається на функції вищеназваних організацій та основні напрямки їхньої роботи. Наголошується на ключовій ролі американських науковців у розвитку соціології релігії, що обумовлено специфікою американського суспільства. Стверджується, що наукове вивчення релігії в регіоні Центральної та Східної Європи має, як значні здобутки і перспективи, так і ряд проблемних аспектів.

Ключові слова: релігія, соціологія релігії, історія релігії, наукове товариство, соціологічна асоціація.

Стаття **Яремчука С.С. "Ведущие научные общества по социальному изучению религии"** посвящена анализу деятельности научных обществ мира по изучению религии. Особое внимание обращается на функции вышеназванных организаций и основные направления их работы. Отмечается ключевая роль американских ученых в развитии социологии религии, что обусловлено спецификой американского общества. Утверждается, что научное изучение религии в регионе Центральной и Восточной Европы имеет, как значительные достижения и перспективы, так и ряд проблемных аспектов.

Ключевые слова: религия, социология религии, история религии, научное общество, социологическая ассоциация.

Article Yaremchuk S.S. "**Leading scientific societies for the social study of religion**" initiation analysis of the scientific societies of the world from studying religion. Particular attention is drawn to the aforementioned organizations and functions of the main directions of their work. Emphasized the key role of American scientists in the development of the sociology of religion, due to the specifics of American society. Ostensibly, the scientific study of religion in Central and Eastern Europe has, as significant achievements and prospects, and a number of problematic aspects.

***Keywords:** religion, sociology of religion, history of religion, the scientific society, sociological association.*
